

Eerste hulp bij moestuinen

– De moestuin in percelen indelen en een werkkalender opstellen

Inleiding

Een moestuin vraagt heel wat planning en werk, maar in ruil daarvoor krijg je een boeiende omgeving waarin je samen met de kinderen aan de slag kunt. Het is belangrijk dat de kinderen zo veel mogelijk zelf kunnen doen: het terrein ompspitten, zaaien, planten, onkruid wieden, oogsten... De kinderen zullen hun zelfgekweekte groenten veel lekkerder vinden dan die uit de winkel.

In deze les geven we aan hoe je samen met de kinderen de moestuin in percelen kunt verdelen en een werkkalender kunt opstellen.

Het ideale moment

• Duur:

- een moestuin in percelen indelen: 1 à 2 uur
- een werkkalender opstellen: 1 à 2 uur

• Seizoen:

- een moestuin in percelen indelen kan vóór de winter of in het vroege voorjaar
- een werkkalender stel je het best in de winter op, voor eind januari

Het benodigde materiaal

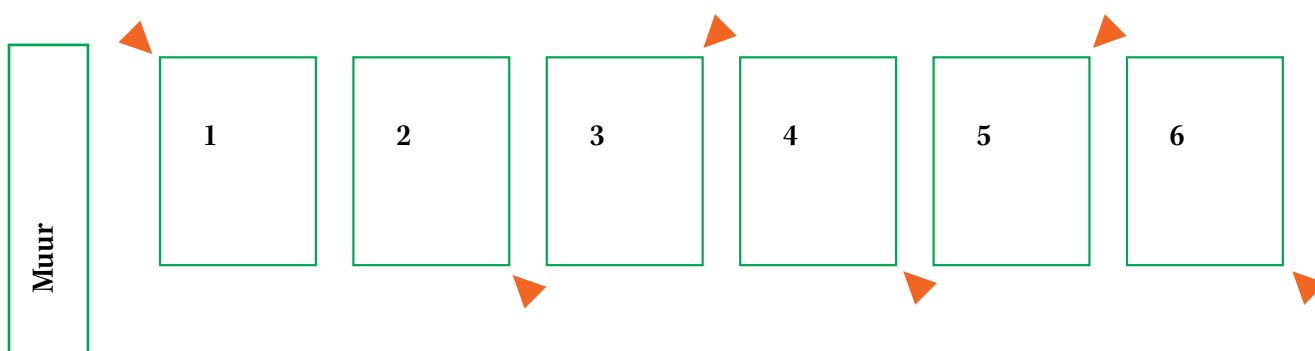
- Indelen in percelen (per groepje): touw en stokjes, rol- of vouwmeter
- Werkkalender opstellen (per groepje): groot vel papier, kopieën van de zelfontworpen pictogrammen

Werkwijze

De moestuin in percelen indelen

Als je een nieuwe moestuin aanlegt, moet je die in percelen indelen. Dat kan voor de winter, nadat je het terrein tot tuingrond hebt omgevormd en voor je een wintermulchlaag aanbrengt. Het kan ook nog in het voorjaar, nadat je de wintermulchlaag hebt weggenomen (februari - maart). Voor de kinderen is het een goede meet- en rekenoefening om de percelen zelf 'uit te zetten' (= afbakenen met touw en paaltjes).

- Verdeel de klas in groepjes; elk groepje zal een perceel uitzetten.
- Teken het schema van de moestuin met de indeling in percelen op het bord, met de juiste afmetingen erbij. Geef elk perceel ook een nummer of een naam zodat elk groepje weet welk perceel het moet uitzetten (zie tekening).
- Duid voor elk perceel een oriëntatiepunt aan op het schema (bijv. pijltjes op de tekening) en zorg dat die punten op het terrein ook al aangeduid staan met een stokje. Zorg ervoor dat op het schema ook enkele referentiepunten van op het terrein staan (bijv. een muur, een pad).

- Laat de kinderen per groepje het schema van de moestuin overtekenen. Ieder groepje heeft nu voldoende informatie (een schets met de afmetingen en een oriëntatiepunt) om zijn perceel uit te zetten.
- Wijs de kinderen er zeker op dat de groepjes ook onderling moeten samenwerken. Als één groepje fout meet, heeft dat immers gevolgen voor de andere percelen. Laat de kinderen zelf ideeën naar voor brengen over hoe ze de opdracht kunnen aanpakken. De volgende vragen kunnen daarbij helpen: Van waar gaan we beginnen meten? Kan elk groepje tegelijk starten? Wat doen we eerst? En daarna?
- De kinderen moeten nu, met behulp van de schets en een rol- of vouwmeter, hun perceel afbakenen. Daarvoor gebruiken ze touw en paaltjes om de touwen aan vast te maken.

Een werkkalender voor de moestuin opstellen

Hoe het werk in de moestuin verdeeld wordt, verschilt van school tot school. Het is mogelijk dat binnen een school elke klas verantwoordelijk is voor een perceel. In andere scholen heeft elke klas een klein stukje grond ter beschikking op elk perceel. Soms werkt er maar een klas in de moestuin en is de klas verdeeld in groepjes. Elk groepje is dan verantwoordelijk voor een perceel. Hoe het werk ook verdeeld wordt, je moet altijd een werkkalender opstellen voor de percelen (of stukjes van percelen) waarvoor je met je klas verantwoordelijk bent. Een werkkalender geeft voor elke groente aan wat er elke maand moet gebeuren. Je kunt met de kinderen de werkkalender in een leuke vorm gieten.

- Een werkkalender stel je elk jaar opnieuw op. Het beste tijdstip daarvoor is de winter, voor het einde van januari, zodat je goed op tijd weet wat er moet gebeuren in de moestuin. Houd er in de loop van het jaar wel rekening mee dat weersomstandigheden de kalender kunnen vervroegen of vertragen. Denk er ook aan dat sommige groenten pas het volgende schooljaar geoogst kunnen worden.
- Kies samen met de kinderen welke groenten er geteeld zullen worden. Per perceel kunnen de kinderen kiezen tussen een aantal groenten (voor meer info: zie 'Deel 3: de moestuin'). Zo kunnen ze voor het perceel van de vruchtgewassen kiezen tussen bijv. courgette, pompoen en suikermaïs. Je kunt voor de keuze van de groenten een democratische verkiezing houden.
- Voor de groenten die je met je klas gaat telen schrijf je per maand de taken op het bord. Een overzicht van de taken per groente en per maand vind je op de werkkalender en in de wegwijsfiches.
- De kinderen kunnen zelf pictogrammen ontwerpen voor de meest voorkomende taken: buiten zaaien, binnen zaaien, planten, oogsten en onkruid wieden. De pictogrammen kan je kopiëren en gebruiken om deze taken op de werkkalender aan te duiden.
- Verdeel de klas in groepjes en wijs aan ieder groepje één groente toe. Elk groepje krijgt een groot stuk papier (bijv. A1-formaat) om de werkkalender van hun groente op te maken. De gegevens die zeker op de kalender moeten: de naam van de groente en elke maand van het jaar. Laat elk groepje zelf zijn kalenderblad ontwerpen; er moet wel bij elke maand voldoende plaats overblijven om de taken erbij te schrijven en/of de pictogrammen te plakken. Laat de kinderen eerst een ontwerpje maken op een klein blad papier, voor ze met het grote papier aan de slag mogen. Ze kunnen hun kalender versieren met tekeningen, foto's, etc.
- Een andere manier om een werkkalender op te stellen is om een poster per maand te maken, in de plaats van per groente. Je laat dan twaalf groepjes elk een maand voor hun rekening nemen. Per maand zet je voor elke groente die je met je klas teelt, de taken die moeten worden uitgevoerd. Elke maand hang je het juiste kalenderblad in de klas. Speciale gebeurtenissen en waarnemingen in de moestuin kun je op de kalender aanvullen. Op basis van de werkkalender kunnen eventueel bepaalde taken (Wie doet wat?) worden verdeeld en aangevuld op de werkkalender.

Leerlingeninitiatief in de moestuin

In de basisschool Gravenbos in Gistel werken de leerlingen van het vijfde leerjaar hard in hun moestuin. In groepjes van vijf zijn ze verantwoordelijk voor een perceeltje van 2 op 4 m. Meester Luc stelt enkel het zaaiplan op dat bepaalt welk gewas-type op welk perceel komt, de rest doen de kinderen. Groenten kiezen, zaden aankopen, een werkkalender opstellen, het perceel zaaiklaar maken, zaaien, onkruid wieden: de kinderen zijn er allemaal zelf voor verantwoordelijk. Om het werk in goede banen te leiden bestaat elk groepje uit een aanvoerder, materiaalmeester, verslaggever, bemiddelaar en tijdbewaker. In het kader van de lessen wereldoriëntatie werken de leerlingen meestal enkele uren per week in de moestuin. Ze moeten ook een logboek bijhouden met o.a. verslagen van hun activiteiten in de moestuin, eventuele problemen en een balans met hun onkosten en inkomsten (bijv. als ze eigen oogst verkopen).

Tips

- In de Sint-Lambertusschool in Muizen hebben de kinderen met de hulp van vier mama's op een creatieve namiddag werk-pakken (in salopetvorm) gemaakt. De moeders hadden hun naaimachine bij en de kinderen tekenden het patroon over op de stof, knipten de vorm uit, leerden stikken... Als de kinderen in de tuin werken trekken ze deze pakken aan en worden hun kleren niet vuil.
- Je kunt elk kind bijv. zijn eigen slaplantje laten planten en verzorgen. Op het einde van het schooljaar kun je de ouders de krop sla van hun kind meegeven op het oudercontact.

Eindtermen

Wereldoriëntatie

Technologie

- 2.9. De leerlingen kunnen een probleem, ontstaan vanuit een behoefte, technisch oplossen door verschillende stappen van het technisch proces te doorlopen.
- 2.12. De leerlingen kunnen keuzes maken bij het gebruiken of realiseren van een technisch systeem, rekening houdend met de behoefte, met de vereisten en met de beschikbare hulpmiddelen.
- 2.13. De leerlingen kunnen een eenvoudige werktekening of handleiding stap voor stap uitvoeren.
- 2.16.* De leerlingen zijn bereid hygiënisch, nauwkeurig, veilig en zorgzaam te werken.

Tijd

- 5.3. De leerlingen kunnen in een kleine groep voor een welomschreven opdracht een taakverdeling en een planning in de tijd opmaken.

Wiskunde

Meten

- 2.1. De leerlingen kennen de belangrijkste grootheden en maateenheden met betrekking tot lengte, oppervlakte, inhoud, gewicht, tijd, snelheid, temperatuur en hoekgrootte en ze kunnen daarbij de relatie leggen tussen de grootte en de maateenheid.

Meetkunde

- 3.7. De leerlingen zijn in staat zich ruimtelijk te oriënteren op basis van plattegronden, foto's en gegevens over afstand en richting.

Strategieën en probleemoplossende vaardigheden

- 4.2. De leerlingen zijn in staat om de geleerde begrippen, inzichten, procedures, met betrekking tot getallen, meten en meetkunde, zoals in de respectievelijke eindtermen vermeld, efficiënt te hanteren in betekenisvolle toepassingsituaties, zowel binnen als buiten de klas.

* *Attitudes*

